

BRODERITHI DESCRIP- TIO RECOGNITA A SAMB.

REGNABAT eo tempore, quo Solymanus Hungariam validi-
 10 **ssimo** exercitu est aggressus, anno 1526, Ludouicus, eius ne-
 minis secundus, Hungariæ, Boemiæq; rex, Vladislai Cazimiri
 ex Anna de Candale Galla filius: qui patre in ætate pupil-
 lari amisso, agebat eo tempore, quo bellum est ei per Turcam
 motum, primum & vigesimum annum. Luerat ei paucis men-
 sibus ante mortuum patrem, desponsata Caroli Imperatoris,
 ac Ferdinadi archiducis Austriæ soror, Maria: quam statim, vt ad annos puber-
 tatis peruenit, duxit in vxorem: sorore sua natu maiore Anna, eodem tempore
 Ferdinando in matrimonium tradita. Erat Ludouicus iuuenis procerus, for-
 ma corporis supra alios æquales egregia, naturæ singulari bonitate, & præclara
 indole: virtutis ita insignis, vt si eum ad maturiorem ætatem peruenire conti-
 gisset, habuissimus in eo proculdubio, longè optimum, ac præstantissimū prin-
 cipem. Ingenio erat miti admodum, ac minimè feroci, ad omne rectum & ho-
 20 nestum mirè flexibili, & sua etiam sponte proclui. Præterea armorum tractan-
 dorum, equitandi, venandi, & alia huiusmodi iuuenilia, & militaria opera exer-
 cendi studiosus, verax, constans, & secreti, si quod ei credidisses, tenacissimus.
Erat eodem tempore regni Comes Palatinus, quem vocant, quæ prima est à re-
 ge inter seculares dignitas, Stephanus Bathori superstes, Stephani Bathori, qui
 sub Matthia rege impigrè, & magna cum laude rem Transylvaniam administ-
 rauerat, ex fratre Andrea nepos: & Transylvaniæ præerat Ioannes Zapoli, comes
 Scepusiensis, is qui paulo post regnum est adeptus. A patre Stephano in amplif-
 30 simis opibus cum fratre Georgio est relictus: tanta apud nobilitatem gratia, &
 fauore, vt iam inde à puero omnes eum, veluti regni successorem, si illud hæ-
 rede legitimo vacuum remanisset, obseruarent, & in eum vnum omnium ocu-
 li essent coniecti. Maiori Walachiæ, quam Moldauiam appellant, Stephanus;
 minori, quam Transalpinam vocant, Radul imperabant, vterque regi Hunga-
 riæ subiectus. Banus Dalmatiæ, Croatia, & Sclauoniæ (nam hæ tres prouin-
 ciæ ab vno magistratu regebantur, quem nos maritimum etiam præfectum di-
 40 cimus) erat Franciscus Bathiani, obsequiis familiaribus iuuenis olim regi ad-
 huc puero conciliatus. Arcem Themesiensem, & eas regni partes, quas inferior-
 res vocamus, Petrus Pereni tuebatur: & is coronam etiam regni, post mortem
 patris Emerici Pereni, apud eum relictam, cum eo, quem diximus, Ioanne Za-
 poli comite Scepusiensi, seruabat. Sirmio, & ei regni parti, quæ inter Sauum
 50 & Drauum per ripam Danubij iacet, Paulus Tomorij, archiepiscopus Colocen-
 sis præerat, ex ordine eorum, quos fratres minores de obseruantia vocamus: vir
 strenuus, & qui, antequam eam religionem intrasset, plurima exhibuerat, nec
 modica suæ virtutis argumenta, cum hoste sæpius cōgressus. Vacante postea ar-
 chiepiscopatu Colocensi, cum ea bona, amisso paulo antè Belagrado, non mi-
 nus defensore, quàm sacrorum ministro indigere viderentur: postulatum fuit
 in publico regni conuentu ab omnibus, vt Paulus è religione, si exire abnueret,
 etiam vi, & authoritate summi Pontificis Romani extractus, illi ecclesiæ, illisq;
 locis ab hoste defendendis præficeretur. Diu, multumq; ac verè, non simula-
 60 tè reluctatum, tandem voluntati regiæ ac regni parere coegerunt. In qua præfe-
 cturâ, confessione omnium, perperam etiam de eo iudicantium, (vt nulla excel-
 lens virtus sine inuidia est) ita se gessit, vt nihil penitus prætermiserit, non solum
 quod ad strenuum militem, & Imperatorem, sed etiam, quod ad virum religio-
 sum, & bonum archiepiscopum pertineret: nihil de priore vitæ austeritate, ne-
 que in cultu corporis, neque in vlla alia re remittens, aut immutans. Comes
 Christophorus de Frangepanibus, ante menses aliquot, ab obsequiis Ferdinan-

di Archiducis, magnis promissis ad regni obsequia accersitus: cum postea loco beneficiorum, quæ expectabat, iniuria non mediocri affectus fuisset, illuc, unde venerat, ad Ferdinandum redierat. Cancellarij munereungebatur Stephanus Brodericus, in ea parte Pannoniæ superioris natus, quæ nunc peculiariter Sclauonia nominatur: ad eum magistratum, ex legatione Romana, quam tunc obibat, paucis antè mensibus accersitus, maiore ad bene agendum animo, quam facultate: qui hæc prodit. Theaurarij magistratus erat penes Alexiū Thurzonem, hominem (vt opinio multorum de eo erat) prædiuitem, & eo magistratu aliquoties antea diligenter functum. Ioannes Bornemizza Polonienfis & Budensis arcis præfectum agebat, non parua apud regem, quem ab incunabulis educauerat, eodem in hanc, vel in aliam voluntatem mouendo, autoritatis: apud alios ferè omnes magnæ venerationis, cum ob senium, tum propter immortæ cuiusdam seueritatis, & bonitatis, ac illibatæ in regē fidei opinionem. Mi ferè, quos diximus, erant tunc publici magistratus. ceteri prælati & barones suis quisque priuatis rebus operam dabant: præter Ladislaum Salcanum, archiepiscopum Strigoniensem, regni primatem, & supremum Cancellarium: qui, licet paucis antè mensibus, vel quia aliter facere nō poterat, vel quietioris vitæ studio, sigillum regium, quod secretum vocant, in manus regias tradiderat, quod Stephano Broderico fuit datum: penes hunc tamen magna pars autoritatis residebat, resq; huius etiam nutu, pro magna parte, regebantur, cui ob dignitatem, & etatem, prudentiam, & rerum quas longo tempore administrauerat, agendarum peritiam, rex adhuc inter omnes plurimum tribuere videbatur: præsertim vbi de summa rerum agebatur. Et is ferè erat status rerum in Hungaria: quando regi Ludouico nunciatum est, Solymantum, pace cū omnibus finitimis in annos plures firmata, arma infesta contra se terra aquisq; mouere. Cui ad id faciendum magnam præbebat opportunitatem, Belgradum, & Sabacz, paucis antè annis in potestatem redacta: Zalkemen, & omnibus aliis oppidis citra Sauum, eodem tempore dirutis, vsq; ad Varadinum Petri: quem totum tractum nos, durate adhuc antiquo vocabulo, Sirmium appellamus. Quæ res talem hosti aditum in Hungariam patefecerat, vt quoties Sauum transire, & in Hungariam irrumperere vellet, egre posset ab eo prohiberi. Præerat tunc ei Pannoniæ inferioris parti, quod superius dictum est, Paulus Thomorij: qui, vbi exploratum habuit Turcæ in Hungariam aduentum, non contentus id per literas & nuncios sæpe antea regi significasse: cōcensilis raptim leuibus curribus, quos nos à loco Kotcze appellamus, vigesima Martij, ad regē tunc Vissegradi agentem, repente aduolat: aduentum, & apparatus hostis, ac pericula, quæ regno imminerent, edocet: suarum ad hostem reprimendum virium imbecillitatem narrat, celeritate esse opus, arcendum hostem Sauum apud Belgradum transitu: & rem, si in tempore prouideatur, tametsi difficilem, non tamen esse prorsus factū impossibilem. Ad id, si necessaria sibi præstentur, suam operam pollicetur. Rex his rebus motus, & quòd aduentus Turcæ ex pluribus etiam aliis locis vehementer cōfirmabatur, ex eorum, qui tunc secum erant, consilio, conuentum publicum indicit, ad diem diui Georgij martyris, quæ proxima erat sacra. ad quam cum frequentes omnes omnium prouinciarum ordines conuenissent, decernuntur ibi ea, quæ ad regni defensionem pertinere videbantur: illudq; in primis, vt ad diem Virginii matri ab Elisabeth visitatæ dicatam, quæ in secundam mensis Iulij diem cadere solet, omnes regni proceres, tam ecclesiastici, quàm seculares, & tota nobilitas, viritim cum certa rusticorū parte, Tholnam armati cōueniant, hosti inde cum rege obuiam ituri. Rex interim ad bellum necessaria parat. Principes Christianos, maximè vicinos, per oratores, communis periculi admonet: Moscos item, & Morauos, ac Slesitas tã nunciis, quàm literis vrget, ad auxilia debita, & aliàs sibi ad hanc rem promissā præstanda. Neq; omittit pontificem Romanum vrgerè, quantum maximè possit, ad eam pecuniam, quam in Hungaria ad militem conducendum pontifex habebat, ad augendam. Nam de rege Poloniæ Sigisimundo, patruo regis, alia prorsus ratio videbatur: quòd is fœdus cum Turca pau-

Najprv spomenieme mená vtedajších hlavných predstaviteľov, lebo všetko sa udialo skrz nich. Ži šťastne, dobrý čitateľ, nech ťa sprevádza dobrý úmysel!

• • •

V tom čase, keď turecký sultán Sulejman s mohutným vojskom zaútočil na Uhorsko, čo sa stalo v roku od narodenia Krista tisícpäťstodvadsaťšesť, panoval Ľudovít, toho mena druhý, syn Vladislava Kazimíra a francúzskej Anny z Candale,⁶ ktorý stratil otca ešte v mladom veku a ktorý vtedy, keď Turci začali vojnu proti nemu, mal dvadsaťjeden rokov.⁷ Niekoľko rokov pred otcovou smrťou ho zasnúbili s Máriou, sestrou cisára Karola a rakúskeho arcivojvodu Ferdinanda, ktorú si hneď po dovŕšení dospelosti vzal za manželku. Jeho staršiu sestru Annu vtedy zároveň vydali za Ferdinanda.⁸

Ľudovít bol znamenitý mladík a z hľadiska telesnej krásy vynikal medzi rovesníkmi; bol obdarený osobitou dobrotivosťou a cnostnou povahou, takže keby dosiahol vyšší vek, nepochybné by

⁶ Rodičmi Ľudovíta II. boli Vladislav II. Jagelovský (1456 – 1516), český kráľ (1471 – 1516) a uhorský kráľ (1490 – 1516), najstarší spomedzi 13 detí poľského kráľa Kazimíra IV. Jagelovského (1444 – 1492), a Anna z Foix (okolo 1484 – 1506), dcéra Gastona II., grófa z Foix-Candale, inak vzdialená príbuzná francúzskeho kráľa Ľudovíta XII.

⁷ Kráľ Ľudovít II. sa narodil 1. júla 1506, takže v roku 1526, keď sa začala vojna proti Osmanom, ktorá vyvrcholila bitkou pri Moháči, mal dvadsať rokov.

⁸ Plánované rodinné zväzky medzi Habsburgovcami a Jagelovcami sa predbežne načrtli už pri podpisovaní Bratislavskej zmluvy v roku 1491 a neskôr spresnili v máji 1515, taktiež v Bratislave. Sobášny akt detí Vladislava II. a kastílskeho kráľa Filipa II. Habsburského sa uskutočnil 22. júla 1515 vo Viedni, kde sa slávnostne podpísali aj manželské zmluvy dohodnuté v Bratislave. Deväťročný Ľudovít II. Jagelovský sa oženil s desaťročnou Máriou Habsburskou, no zároveň sa stanovilo, že konzumácia manželstva – slovami vtedajšej terminológie – sa uskutoční až v dospelom veku. O ženíchovi Ľudovítovej staršej sestry Anny, ktorú k oltáru doviedol cisár Maximilián, sa ešte definitívne nerozhodlo, no bolo isté, že sa ním stane niektorý z cisárových vnukov. Vlastná svadba Ľudovíta II. a Márie Habsburskej sa konala v januári 1522.

sme v ňom získali toho najlepšieho a najznamenitejšieho panovníka. Bol veľmi mierny a ani v najmenšom nie drsný, sám od seba inklinoval k všetkému správne a počestnému; popritom bol zdatný v ovládaní zbraní, jazde na koni, poľovaní a v iných podobných junákych a rytierskych činnostiach. Ďalej bol úprimný i vytrvalý a zverené tajomstvo vždy zachoval.

V uvedenom čase bol palatínom, čiže po kráľovi najvyšším svetským hodnostárom, Štefan Bátor (Bathory),⁹ syn Andreja a synovec predchádzajúceho Štefana Bátoriho,¹⁰ ktorý za kráľa Mateja¹¹ čestne a chvályhodne riadil Sedmohradsko. Na čele Sedmohradska stál spišský gróf Ján Zápoľský (Zapoly),¹² ktorý zanedlho potom získal kráľovstvo; jeho otec Štefan¹³ zanechal jemu a jeho bratovi Jurajovi¹⁴ nesmierne bohatstvo. Medzi šľachtou požíval toľkú obľubu a úctu, že už od detstva naňho všetci hľadeli ako na dediča kráľovstva v prípade, ak by trón nemal zákonného dediča; preto sa pozornosť všetkých upriamovala iba na neho. Vo Väčšom Valašsku, nazývanom Moldavsko, vládol vojvoda Štefan,¹⁵ v Menšom Valašsku, nazývanom Transalpským, vládol Radul,¹⁶ obidvaja

⁹ Štefan Bátor, prezývaný Krivý (okolo 1485 – 1530), bol uhorský veľmož, zastával viacero vysokých krajinských hodností, od roku 1519 bol s niekoľkými prestávkami až do roku 1530 palatínom, podarilo sa mu utiecť z moháčskeho bojiska, v čase dvojvládia podporoval kráľa Ferdinanda I. Habsburského.

¹⁰ Štefan Bátor (1430 – 1493) bol krajinský sudca (1471 – 1493), sedmohradský vojvoda a sikulský špán (1479 – 1493).

¹¹ Kráľ Matej Huňady, zvaný Korvín (1443 – 1490, panoval 1458 – 1490), zároveň bol aj moravský markgróf a český (proti)kráľ (1469 – 1490).

¹² Ján Zápoľský (okolo 1487 – 1540) bol dedičný spišský gróf, sedmohradský vojvoda (1510 – 1526), uhorský kráľ (1526 – 1540).

¹³ Štefan Zápoľský (okolo 1425 – 1499), familiár kráľa Mateja Korvína, významný uhorský veľmož, od roku 1492 palatín Uhorska; otec neskoršieho uhorského kráľa Jána Zápoľského.

¹⁴ Juraj Zápoľský (okolo 1490 – 1526), mladší brat Jána Zápoľského, padol v bitke pri Moháči.

¹⁵ Moldavský vojvoda Štefan IV., vládol 1517 – 1527.

¹⁶ Valašský vojvoda Radul vládol v rokoch 1522 – 1529.

SOLIMANVS · IMPERATOR
TVRCHARVM

Sultán Sulejman na súvekej rytine Daniela Hopfera

boli podriadení kráľovi Uhorska. Bánom Dalmácie, Chorvátska a Slavónie – tieto tri provincie sú totiž riadené jedným hodnosťarom, ktorého označujeme aj prímorským kapitánom – bol František Baťaň (*Battiani*),¹⁷ ktorý sa vzhľadom na puto familiarity¹⁸ už od mladosti dostal do služieb kráľa, ktorý bol vtedy ešte len dieťaťom. Temešský hrad a k nemu príhlé časti kráľovstva, ktoré nazývame Dolnou zemou, obraňoval Peter Perínsky (*Pereni*);¹⁹ on, spolu s už spomenutým spišským grófom Jánom Zápoľským, bol strážcom kráľovskej koruny, tú strážil už jeho otec Imrich Perínsky (*Pereni*),²⁰ takže po jeho smrti mu pripadla táto funkcia. Sriem a tie časti kráľovstva, ktoré ležia medzi Sávou a Drávou pozdĺž Dunaja,

¹⁷ František Baťaň (1497 – 1566) bol uhorský veľmož, chorvátsko-dalmátsky a slavónsky bán (1522 – 1526), prešporský župan, v moháčskej bitke velil pravému krídlu uhorského vojska; v čase dvojvládia podporoval kráľa Ferdinanda I. Habsburského.

¹⁸ Ustanovizeň familiarity v stredovekom (feudálnom) Uhorsku predstavovala svojráznu formu vazalskej závislosti a lénnych vzťahov. Ktorýkoľvek šľachtic (zriedkavo i nešľachtic) mohol vstúpiť do famílie, teda do služieb majetnejších šľachticov, veľmožov, prelátov či kráľa, čím sa stal familiárom príslušného pána. Jeho právne postavenie malo povahu služobného pomeru, ktorý sa spravidla uzatváral ústnou dohodou. Familiári boli zväčša správcami a úradníkmi na majetkoch pána, slúžili ako ťažkoodenci v pánovom vojenskom sprievode alebo ako velitelia v jeho bandériu. Familiári mohli prijať do služieb vlastných familiárov a tí zasa ďalších, takže na konci stredoveku a na začiatku novoveku bola v Uhorsku rozvetvená hierarchická spoločenská sieť na čele s kráľom, podobne ako v lénnej sústave medzi seniormi a vazalmi v západnej Európe. Zaviazanosť familiára nebola doživotná, mohol prejsť do služieb iného pána, takže ustanovizeň familiarity sa vyznačovala značnou spoločenskou mobilitou. To umožňovalo aj nižším šľachticom postúpiť na vyššie priečky uhorskej spoločnosti, resp. mnohým familiárom nešľachtického pôvodu dostať sa do šľachtického stavu.

¹⁹ Peter Perínsky (de Peren, Peréni, okolo 1502 – 1548) bol príslušníkom veľmožského rodu pánov z Perína, od roku 1519 abovský a temešský župan, strážca kráľovskej koruny, v čase dvojvládia podporoval Jána Zápoľského, sedmohradský vojvoda (1526 – 1529).

²⁰ Imrich Perínsky (de Peren, Peréni), veľmož z rodu pánov z Perína, strážca kráľovskej koruny a uhorský palatín (1504 – 1519).

PÔVOD A EXPANZIA SELDŽUCKÝGH TURKOV

V roku 2026 si pripomínáme päťsto rokov od bitky pri Moháči, ktorá bola medzníkom vo vývoji strednej Európy. Na močaristej rovine neďaleko juhomaďarského mestečka Turci zdrvivúco porazili uhorské vojsko a krátko po boji za podivuhodných okolností zahynul mladý a bezdetný kráľ Ľudovít II. Česko-uhorská vetva dynastie Jagelovcov vymrela po meči, a tak sa uvoľnil český aj uhorský trón. Oba získal Ferdinand Habsburský, pravda, o obhájenie svojich práv v Uhorsku musel tvrdo bojovať. Moháč znamenal koniec stredovekého Uhorska a nástup novej éry s dominanciou habsburskej dynastie v našom priestore. V čase, keď sa schyľovalo k bitke pri Moháči, Uhorsko už poldruha storočia bojovalo s Turkami na Balkáne aj na svojom území. V očiach ostatnej Európy bola krajina vnímaná ako kresťanská bašta proti rozšíreniu osmanskej moci. Napokon však nevydržala a Osmanská ríša získala kontrolu nad veľkou časťou kedysi mocnej krajiny a stala sa hlavnou mocnosťou na európskom kontinente.

Rozširovanie osmanskej moci v neskorom stredoveku môžeme porovnať s rozmachom antického Ríma alebo Moskovského kniežatstva. Na sklonku 13. storočia prakticky neznámy turkický nomádsky kmeň Osmanov, ovládajúci v západnej časti Malej Ázie územie nepresahujúce tisícpäťsto kilometrov štvorcových, v priebehu dvoch storočí kontroloval Balkán, Anatóliu, Sýriu, Egypt, celú čiernomorskú oblasť a Osmani sa stali postrachom kresťanskej Európy. Pre Uhorsko znamenali smrteľné nebezpečenstvo. Ako k tomu došlo?

V polovici 10. storočia rôzne turkické nomádske skupiny kočovali v širokých priestoroch Strednej Ázie. Náčelníkovi menom Seldžuk sa ich podarilo zjednotiť, a tak vznikla pozoruhodná vojenská sila. V roku 972 so svojimi súkmeňovcami prijal islam, čo bol hlavný predpoklad ďalšej expanzie v priestoroch Strednej Ázie. Príslušníci zjednotených turkických skupín sa začali nazývať Seldžuckí Turci a v priebehu krátkeho času ovládli veľké územie na Blízkom a Stred-

nom východe. Seldžukov vnuk Tugrul v roku 1055 zaujal Bagdad a kalif mu udelil titul sultán (vládca). Na území dnešného Iraku, Iránu, Sýrie a časti Arabského polostrova sa v polovici 11. storočia sformovala Veľkoseldžucká ríša a ohrozovala Byzantské cisárstvo. V bitke pri Manzikerte v roku 1071 seldžucký sultán Alp Arslan uštedril byzantským vojskám rozhodujúcu porážku. Po rozvrátení východnej hranice Byzancie rôzne turkické skupiny v priebehu niekoľkých desaťročí zaplavili Anatóliu, kde sa miešali s usadlým roľníckym obyvateľstvom gréckeho, arménskeho a slovanského pôvodu. Tento rôznorodý etnický substrát sa stal základom budúceho tureckého národa.

Územie v Malej Ázii kontrolované cisármi z Konštantínopola sa zmenšovalo, hoci Veľkoseldžucká ríša sa dezintegrovala a už koncom 11. storočia sultán Sulejman založil seldžucký štát v Anatólii, nazývaný aj ríšou Rum s hlavným mestom Konya, čo bolo niekdajšie antické Ikonium. Moc Selžukov nedokázali zlomiť ani križiacke výpravy. Naopak, štvrtá, organizovaná v roku 1204, bola namierená proti Byzantskej ríši. Po dobytí Konštantínopola križiaci zriadili na zvyšných územiach Latinské cisárstvo. Polstoročné latinské panstvo na troskách Byzancie prehĺbilo nevraživosť medzi grécko-ortodoxnou cirkvou a rímsko-katolíckou. Po úporných bojoch sa v roku 1261 Michalovi III. Palailogovi podarilo obnoviť cisárstvo, no kresťanská pevnosť proti islamskej expanzii v juhovýchodnej Európe bola fatálne oslabená. Jej agóniu na dlhšiu dobu odvrátil mongolský vpád v roku 1243. Teritórium Malej Ázie následne prešlo zložitým vývojom, keď si po zániku mongolskej zvrchovanosti udržali nezávislosť Malé a Veľké Arménsko aj cisárstvo Trapezont, pobrežný pás pri Egejskom a Marmarskom mori patriaci Byzantskej ríši, časť zostala pod kontrolou anatolských Seldžukov a rôznych navzájom súperiacich turkických emirov.

V roku 1281 sa náčelníkom pastierskej turkickej skupiny kočujúcej v priestoroch západnej Anatólie stal Osman. V neustálych bojoch o pôdu a pastviny dosiahol pozoruhodné úspechy a zväčšil teritórium svojho kmeňa. V roku 1301 získal titul sultán a stal sa za-

kladateľom osmanskej dynastie aj Osmanskej ríše. Na konci Osmánovho života ním ovládané teritórium nepresahovalo 20-tisíc kilometrov štvorcových. Tesne pred smrťou sa mu podarilo dobyť byzantské mesto Bursa, ktoré si jeho syn a nástupca Orchan v roku 1326 zvolil za svoje sídlo. Mnohí tunajší grécki obyvatelia prestúpili na islam a postupne sa poturčili. Podobný proces pokračoval aj za jeho nástupcov. A práve grécki aj slovanskí konvertiti vďaka vzdelaniu a skúsenostiam v administratíve zohrali podstatnú úlohu pri budovaní Osmanskej ríše. Orchanom dobre zriadené vojská zasahovali do vnútorných rozbrojov v Byzantskej ríši a pomohli na cisársky trón Jánovi Kantakuzenovi, ktorý sa sultánovi odvdžal rukou svojej dcéry. Orchan dobyl Ankaru, Niceu a v roku 1354 Turci prekročili Bospor. Nasledovala osmanská expanzia na európskom kontinente. Orchanov syn a nástupca Murad I. v roku 1361 dobyl Drinopol, ktorý sa stal hlavným mestom rastúcej ríše. O dva roky sa zmocnil Plovdivu a ovládol časti Bulharska. Postup Turkov na Balkáne sa časovo zhodoval s výbojmi uhorského a od roku 1370 poľského kráľa Ľudovíta I. V čase, keď Turci obsadzovali Tráciu a podnikali lúpežné nájazdy do Macedónie a Bulharska, Ľudovít I. prinútil bosenského kráľa Štefana I. Tvrtka a srbského cára Štefana IV. Uroša prijať vazalský status. Rovnaký tlak vyvinul aj na valašského a moldavského vojvodu. Uhorsko sa presadilo v dobe, keď sa i balkánske krajiny nachádzali vo vnútornej kríze. Bulharsko sa rozpadlo na tri časti a Srbsko po smrti cára Štefana Dušana nepredstavovalo takú silu ako za jeho panovania.

Vzhľadom na mocenskú pozíciu Uhorska v strednej a juhovýchodnej Európe bol kráľ Ľudovít I. považovaný za najvhodnejšieho vodcu protitureckej koalície, ktorá by mohla zastaviť postup Turkov. Takto uvažoval aj pápež a plánoval ho postaviť na čelo pripravovanej križiackej výpravy. Na uhorského panovníka sa spoliehal aj byzantský cisár Ján V. Palaiologos, ktorý dokonca v roku 1366 Ľudovíta I. osobne navštívil v Budíne a požiadal ho, aby bol sprostredkovateľom rokovaní o zjednotení východnej a západnej cirkvi v nádeji, že tak získa účinnú vojenskú pomoc zo západu. Prvé zrážky

